

Sammanfattning av utvecklingen mot strategiresultaten och insatsportföljens genomförande

Övergripande bedömning av utvecklingen mot strategiresultaten och insatsportföljens genomförande

År	2016
Övergripande bedömning av:	
Utveckling mot strategiresultaten*	
Insatsportföljens genomförande**	

Översikt: Bedömning av utvecklingen mot strategiresultaten och insatsportföljens genomförande per resultat

Stödområde Miljö och klimat		2016
Resultat 1 Stärkt kapacitet hos offentliga institutioner	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultat 2 Stärkt kapacitet i det civila samhället	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Stödområde Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter		2016
Resultat 1 Stärkt kapacitet i det civila samhället	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultat 2 Fri, opartisk media	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultat 3 Jämställdhet	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Stödområde Produktiv sysselsättning och marknadsutveckling		2016
Resultat 1 Anständig produktiv sysselsättning och entreprenörskap	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultat 2 Tillgång till tjänster och stöd för kommersiell verksamhet	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	
Resultat 3 Stärkt konkurrenskraft hos producenter och leverantörer	Bedömning av utvecklingen mot strategiresultatet	
	Bedömning av insatsportföljens genomförande	

Sammanfattning av slutsatser och rekommendationer

Efter andra året av genomförandet av strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med Rwanda, 2015-2019 är det i huvudsak inom resultatområde 3 (Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor) som insatsportföljen genomförts enligt plan samtidigt som utvecklingen mot strategieresultatet har gått i önskvärd riktning. Dock innehåller stödområdet två resultat som är nya jämfört med tidigare strategi och som därför ännu inte fullt ut reflekteras i insatsportföljen. En fortsatt utmaning för 2017 är att finna en effektiv form för stöd till att stärka rättigheterna på arbetsmarknaden, genom integrering av resultatet i befintliga insatser eller genom riktat stöd.

Den svaga måluppfyllelsen inom resultatområde 1 (miljö, klimat och resiliens) beror i huvudsak på att ambassaden ännu inte hunnit utveckla en mer omfattande portfölj från den begränsade portfölj som fanns vid mitten av 2015 då strategibeslutet togs. Satsningen på miljöområdet fick inte förväntat genomslag under 2016, men kommer att fortsätta under 2017 med beredning av två nya, större insatser.

Bristerna i genomförande och måluppfyllelse inom stödområde 2 (demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter) beror i huvudsak på svårigheterna att forma ett effektivt stöd till ett oberoende civilt samhälle och aktörer som arbetar för fri och oberoende media. Brister orsakade av olika former av intervention från den rwandiska statens sida, kunde i viss mån åtgärdas under 2016 genom fortsatt dialog och genom initiativ till nya insatser. En slutsats utifrån dessa erfarenheter är att den balansgång mellan samarbete med staten och stöd till det civila samhället och oberoende media som strategin föreskriver, i ett land som Rwanda kräver att strategigenomförandet innehåller en tydlig beredskap att ta höga kalkylerade risker. Den kan innebära situationer där beslut måste fattas efter nära samråd mellan UM och Sida.

1. Ekonomi

Utbetalat belopp inom strategin 2016:	175,6 MSEK	Totalt strategibelopp:	900 MSEK
Avtalat belopp:	178 MSEK	Strategiperiod:	2015-2019
Antal avtalade insatser 2016-12-31:	27 stycken		

Stödområde	Utfall 2016, i MSEK
Miljö och klimat	12
Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter	85
Produktiv sysselsättning och marknadsutveckling	78,6

Arbetet med att nå en jämnare fördelning mellan strategins tre stödområden fortsätter alltjämt. Två insatser inom stödområde 1 (miljö, klimat och resiliens) avtalades under 2016. Ambassadens ambition är att under 2017 bereda och avtala ytterligare två insatser inom stödområdet. Utfallet visar att stödområdet 2 (Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter) har reducerats under året. Detta är enligt plan och kan härledas dels till arbetet med att fördela resurserna jämnare mellan de olika stödområdena, dels de minskade resursenar i jämförelse med föregående år (från 200 till 175 MSEK)..

Delegerat belopp avseende verksamhetsåret uppgick vid årets början till 175 MSEK, vilket motsvarar 5 MSEK mindre än det genomsnittliga strategibeloppet. Utfallet motsvarar 100 % av delegerade medel och merparten av planerade utbetalningar skedde i enlighet med prognos. Under året genomfördes 7 (sju) beredningar, varav en stödinsats. Antalet avtalade insatser under verksamhetsåret uppgår till 27 varav 5 utgörs av stödinsatser. Tre av de beredningar som genomfördes under 2016 utgjordes av fortsättningar på tidigare program/projekt, vilket påverkar utfallet avseende antal insatser. Antalet pågående aktiva insatser i slutet av 2016 är likt föregående år cirka 20 stycken

2. Bedömning av utvecklingen mot strategiresultaten och insatsportföljens genomförande

2.1 Ändrade förutsättningar (med påverkan på flera/samtliga resultat)

Under senare delen av 2015 påverkades genomförandet av några insatser inom stödområde 2 (Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet) negativt p g a olika former av åtgärder från den rwandiska statens sida. I ett fall, den breda medieinsatsen genom Institute for War and Peace Reporting (IWPR), ledde svårigheter med genomförarens registrering i landet till att Sverige i början av 2016 tvingades säga upp insatsavtalet. I ett annat fall, CSO-fonden administrerad av DFID, innebar den rwandiska regeringens starka önskemål om deltagande i beslut om biståndsmottagare att genomförandet försenades kraftigt. Underlaget är alltför begränsat för att kunna dra slutsatser om huruvida detta pekar på en hårdnande tendens eller trend i statens förhållande till organisationer i det civila samhället som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter. Helt klart är dock att den rwandiska regeringen har en mycket stark vilja till kontroll och insyn i det civila samhällets verksamhet. Den slutsatsen stärktes under 2016 när den myndighet som ansvarar för registrering och övervakning men också kapacitetsstöd till NGO och CSO - Rwanda Governance Board - placerades direkt under parlamentet och presidenten och fick ytterligare stärkt mandat. Det här är en utmaning för arbetet med att uppnå särskilt resultaten under stödområde 2.

2.2 Övergripande bedömning av utvecklingen mot strategiresultaten och insatsportföljens genomförande

År	2016
Övergripande bedömning av:	
Utvecklingen mot strategiresultaten	
Insatsportföljens genomförande	

Utvecklingen mot strategieresultaten har under 2016 gått delvis i önskvärd riktning. Förändringen jämfört med förra bedömningen i slutet av 2016 förklaras av att den fortsatt goda utvecklingen mot resultaten under stödområde 3 Produktiv sysselsättning och marknadsutveckling uppvägs av en svårbedömd utveckling inom stödområde 1 Miljö och klimat och avsaknad av märkbar positiv utveckling mot två av resultaten under stödområde 2, civila samhällets kapacitet respektive tillgången på fri och opartisk media. Sammantaget gör detta att utvecklingen mot strategieresultaten inte kan sägas gå helt i önskvärd riktning.

Insatsportföljens genomförande följer samma mönster. Genomförandet stötte på problem under stödområde 2 delvis på grund av den rwandiska regeringens politik gentemot det civila samhället och media. Under stödområde 1 handlade det mer om att tröga processer både hos samarbetspartner och Sida/UM försenade och försvårade planerat genomförande.

2.3 Stödområde 1: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

2.3.1 Stärkt kapacitet hos offentliga institutioner att bidra till miljömässig hållbarhet samt ökad motståndskraft mot klimatförändringar och miljöpåverkan

Bedömning av:	År
Utveckling mot strategieresultatet*	2016
Insatsportföljens genomförande**	

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Antal distrikt med miljö, klimatförändring, katastrofriskreducering och jämställdhet integrerat i utvecklingsplaner och budget	7	N A	30	30
Ett robust och heltäckande ramverk för uppföljning och utvärdering av genomförandet av sektorpolicy på plats	Inget ramverk	Arbetet med ramverk har inletts	135 indikatorer identifierade, utvärderade och bedömda i förhållande till SDG	Ramverk på plats och testat
Policyramverk för energieffektivitet, tillgång till förnybar energi och säkerhet på plats	Inget policyramverk			Policyramverk på plats

Landet står tämligen väl förberett för att möta miljöutmaningarna, åtminstone i fråga om strategier och policyramverk. Det uttrycks bl a i ett uttalat grönt ekonomiskt perspektiv i landets plan för ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning (EDPRS II). Därutöver har man ett mycket robust strategiramverk för grön tillväxt och miljömässig resiliens. Man har också institutioner på plats för genomförande av strategierna. Det som brister är fr a institutionernas genomförandekapacitet, samordningen mellan de genomförande institutionerna och övervakningen och uppföljningen av

genomförandet. Den höga befolkningstillväxten i ett redan mycket tätbefolkat land sätter också stor press på landadministrationen, som är grundläggande för ökad miljömässig motståndskraft, samt för att hantera landets naturresurser och några av de mest centrala miljöutmaningarna i landet, såsom landdegradering och avskogning.¹ Trots de nedan redovisade positiva resultaten på insatsnivå är bedömningen att förbättringen av kapaciteten hos de offentliga institutionerna går mycket långsamt och därför utvecklingen endast delvis går mot strategiresultatet.

Tre insatser under 2016 – stödet till Rwanda Environment and Management Authority (REMA)², till ministeriet för miljö och naturresurser (MINIRENA) genom One UN Fund³ samt myndighetssamarbete mellan Lantmäteriet och Rwanda Natural Resources Authority (RNRA) – syftade till att förbättra kapacitet, samordning och uppföljning. Stödet till REMA, som avslutades 2016, har resulterat i att myndighetens kapacitet stärkts i huvudsak genom ”on-the-job training” och att detta i sin tur bl a resulterat i att utvecklingsplanerna för landets samtliga distrikt har integrerade miljö – och klimatperspektiv.⁴

Det tekniska stödet till MINIRENA inom ramen för One UN-insatsen har, efter viss tröghet p g a långsamma rekryteringsprocesser på ministeriet, resulterat i fortsatt utveckling av ett sektorövergripande ramverk för uppföljning och utvärdering av genomförandet av sektor- och subsektorpolicyer. Inom insatsen har också förberedelser gjorts för fyra grundläggande studier (baseline studies) inom områdena vattenanvändning, grön teknologi, mark- och vattenförorening samt skogliga ekosystem.⁵

Under senare delen av 2016 beslutade ambassaden om stöd till myndighetssamarbete mellan Lantmäteriet och RNRA (numera Rwanda Land Management and Use Authority)⁶, för att stärka kapaciteten att utöva effektiv landadministration och tillhandahålla landrelaterade tjänster i enlighet med de lagar och regelverk som finns, samt att implementera Rwandas strategiska plan för markanvändning (LSSSP) 2013/14 – 2017/18. Insatsen är just nu (mars 2017) i en inledande fas där ett detaljerat resultatramverk och arbetsplan för samarbetet tas fram gemensamt av båda parter.

Ambassaden hade planerat att under 2016 bereda ett förslag till ett brett institutionsstöd till MINIRENA. Beredningen blev försenad av olika skäl och kommer nu att genomföras under 2017. I planen finns också att bereda ett bidrag till Rwandas Gröna Fond, FONERWA.

2.3.2 Stärkt kapacitet i det civila samhället att verka för öppenhet, ansvarsutkrävande och ökad kunskap gällande miljö och klimat

Bedömning av:	År	2016
Utveckling mot strategieresultatet		

¹ Sida's Help Desk, 'Rwanda Environment and Climate Change Policy Brief 2015 - updated from 2013'

² Environment and Climate Change, insats 51160012

³ One UN, insats 51160053

⁴ SIPU International, Completion Evaluatiuon of Sida Support to Environment and Climate Change Component of NREP, March 2017 (pp 36 and 48)

⁵ NIRAS, Environment and Natural Resources Results-Based Monitoring and Evaluation System: Six monthly progress report, 1 January to 30 June 2016

⁶ Capacity Development in Land Administration, insats 10058

Insatsportföljens genomförande

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
CSO Advocacy Index (USAID, ju lägre värde desto starkare advocacy)	3.7	3.9	4.1	3.7

Utrymmet för det rwandiska civila samhället att påverka beslutsfattare och att verka för öppenhet och ansvarsutkrävande i allmänhet har minskat under de senaste åren enligt de flesta internationella analyser. Den negativa utveckling som t ex USAID:s CSO Advocacy Score indikerar (se ovan) kan också bedömas omfatta organisationer inom miljö- och klimatområdet.⁷

Engagemanget i det civila samhället för frågor om miljö och klimat är relativt begränsat. De viktigaste organisationerna är medlemmar i paraplyorganisationen RENGOF (Rwanda Environmental NGO Forum) som precis som de flesta andra nätverk och paraplyorganisationer står regeringen nära och i hög grad fungerar som en genomförare av regeringens politik. Delvis som en följd av detta har Sverige ännu ingen riktad insats med syfte att stärka det civila samhällets kapacitet att verka för öppenhet och ansvarsutkrävande gällande miljö och klimat. Potentiellt skulle miljöorganisationer kunna få medel ur den DFID-ledda CSO-fonden (se nedan under 2.4.1).

I ambassadens planering finns att under 2017 göra en kartläggning av det civila samhällets verksamhet på området. En sådan kommer att ligga till grund för riktade insatser. Stöd till organisationers arbete med att stärka kunskapen i samhället om dessa frågor skulle kunna ingå i såväl det ovan nämnda bredare samarbetet med MINIRENA som ett planerat bidrag till den ”gröna” korgfond som finns för finansiering inom miljöområdet, FONERWA. I MINIRENA:s preliminära plan som presenterats för ambassaden finns samarbete med icke-statliga aktörer med som ett av målen. Vad gäller FONERWA är fonden öppen för icke-statliga aktörer att söka medel.

Den under senare delen av 2016 inledda insatsen genom Energy for Impact (E4I, en internationell icke-statlig organisation) för att stärka tillgången till förnybar elenergi för människor i fattigdom bedöms bidra till det sista ledet i detta strategieresultat: kapaciteten att verka för *ökad kunskap om miljö och klimat*.⁸ Inom ramen för de småskaliga vattenkraftprojekt E4I hjälper lokala entreprenörer att utveckla kommer man att samarbeta med lokala kooperativ, organisationer och beslutsfattare för att bygga kunskap och kapacitet och garantera lokalt ägarskap. De första resultaten från insatsen kommer att presenteras under 2017.

2.4 Stödområde 2: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

2.4.1 Stärkt kapacitet i det civila samhället att verka för ökat folkligt deltagande och ansvarsutkrävande, fred och försoning samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

⁷ CSO Advocacy Score ingår som en del i USAID 2015 CSO Sustainability Index for Sub-Saharan Africa

⁸ Scaling up off-grid energy in Rwanda, insats 51160109

Bedömning av:	År
Utveckling mot strategieresultatet	2016
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
CSO Sustainability Score (USAID, ju lägre värde desto starkare bärkraft)	4,4	4,6	4,7	4,2
Antal påverkansinitiativ från CSO-partners som erhållit positiv feedback från representanter för regeringen (både på nationell och lokal nivå) eller som lett till positiv förändring i policyer och genomförande (inom PPIMA)	35 (2015)	35	7 (juli-dec)	110 (kumulativt)
Antal CSO med välfungerande uppföljningssystem (inom PPIMA)	6 (2015)	6	6	15

Utvecklingstrenden vad gäller *ökat folkligt deltagande och ansvarsutkrävande* har under de senaste 6-7 åren varit svagt positiv, vilket framgår av Världsbankens *World Governance Indicator* för *Voice and Accountability*.⁹ En indikation om att den svagt positiva trenden dock i begränsad utsträckning har med *stärkt kapacitet i det civila samhället* att gör är att Rwandas värde på t ex USAID:s CSO Sustainability Index (se ovan i tabell) eller Varieties of Democracy, Civil Society Participation Index försämrats sedan 2014. Rwandas värden är i paritet med Zambia, Mocambique och Zimbabwe.¹⁰

Det går således inte att påstå att det svenska biståndet på en övergripande nationell nivå mer än marginellt bidragit till stärkt kapacitet för det civila samhället att bedriva påtryckningsarbete. Ett konkret exempel på hur Sida på insatsnivå bidragit till *ökat ansvarsutkrävande* genom att stärka organisationer i det civila samhället är civilsamhällesprogrammet *Public Policy Information Monitoring and Advocacy Project*,¹¹ som kanske är den största samlade satsningen på lokala civilsamhällesorganisationer i Rwanda. Genom programmet har 51 406 medborgare i 76 byar under 2016 fått möjlighet att framföra sina synpunkter på statens tjänster till lokala beslutsfattare inom sex områden: infrastruktur, jordbruk, utbildning, vatten och sanitet, samhällsstyrning och hälsa. Vidare kan programmet under andra halvan av 2016 uppvisa sju konkreta fall av påverkan på politiska beslut på nationell och distriktsnivå.¹²

⁹ Indikatorn speglar uppfattningar om i vilken utsträckning ett lands medborgare har möjlighet att delta i valet av sin regering, graden av yttrandefrihet, föreningsfrihet, och mediafrihet. Rwanda fick i den senast publicerade mätningen från 2015 indexvärdet 17,24 av 100 möjliga, en marginell tillbakagång jämfört med 2014. Det är därmed ett av de lägst rankade länderna i världen. Jämför dock med år 2008 då värdet var 10,58. Se <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

¹⁰ USAID, The 2015 CSO Sustainability Index for Sub-Saharan Africa; Varieties of Democracy (V-Dem) innehåller en mängd index och indikatorer. Indikatorn "Civila samhällets deltagande" visar en nedgång sedan 2007 för Rwanda, se <https://www.v-dem.net/en/>

¹¹ Civil Society Capacity Building (PPIMA) II, insats 51160034.

¹² PPIMA Project Progress Report [for PPIMA] July-December 2016

En ytterligare insats för att *stärka civilsamhällets kapacitet* är den ovan under 2.1 nämnda givargemensamma civilsamhällesfonden administrerad av DFID¹³. Fonden, som alltså p g a den rwandiska regeringens åtgärder blev starkt försenad, har under 2016 kommit igång med ett antal stöd till civilsamhällesorganisationer. På grund av regeringens åtgärder har det varit svårt för fonden att, så som det ursprungligen var tänkt, erbjuda stöd till små och administrativt resurskrävande projekt som genomförs av lokala civilsamhällesorganisationer med svaga system för intern styrning och kontroll. Initialt har fonden valt att bevilja medel till starkare, väletablerade organisationer, men strävan är att nå de mindre redan under 2017.

Det *folkliga deltagandet* i det politiska beslutsfattandet har i viss mån stärkts genom dels det ovan nämnda PPIMA-programmet, dels Sveriges stöd till programmet *Societal Healing and Participatory Governance*.¹⁴ Under 2016, programmets andra år, etablerades fem medborgarforum med totalt 220 män och 155 kvinnor i fem distrikt där man, efter att ha identifierat medborgarnas prioriteringar avseende deltagande i samhällsstyrningen, diskuterar de prioriterade ämnena samt representerar sina lokalsamhällen i dialogen med beslutsfattare.

Vad gäller strategieresultatets andra led - *fred och försoning* – ska betonas att säkerhetssituationen har förbättrats successivt sedan folkmordet 1994, vilket framgår av Världsbankens *World Governance Indicator* för *Political Stability and Absence of Violence*.¹⁵ Denna utveckling sker dock delvis till priset av inskränkta fri- och rättigheter. Den rwandiska regeringen anger själva risken för konflikt och spridning av folkmordsideologi som den främsta orsaken till de restriktioner som finns i förhållande till mötes- och yttrandefrihet. Den auktoritära politiken och den därmed förknippade bristen på offentlig debatt utgör dock samtidigt enligt många bedömare ett hot för framtida stabilitet i landet.¹⁶

Det svenska stödet till fredsorganisationerna *Aegis Trust* och *Never Again Rwanda*, syftar båda till att hindra framtida konflikt genom att via forskning, dialogklubbar, skolundervisning och opinionsbildning bidra till ett öppnare debattklimat i Rwanda kring folkmordet och konfliktkänsliga frågor. Ett gott resultat från den senare insatsen är att så gott som alla deltagare i projektets permanenta dialogklubbar, där känsliga ämnen såväl från det förflutna som från situationen idag diskuteras, uppger positiva personliga förändringar såsom bättre självförtroende och känsla av tillhörighet – förändringar som är en förutsättning för att bli en förändringsaktör.¹⁷

Aegis Trusts program 'Education for Sustainable Peace in Rwanda' (ESPR)¹⁸ bygger vidare på resultatet från insatsens tidigare fas: att fredsutbildning introducerades i den nationella läroplanen. ESPRs övergripande syfte är att bidra till ökad motståndskraft mot framtida våld och folkmord genom utbildning av ungdomar, lärare, föräldrar och genom påverkan på beslutsfattare och forskare. Under projektets sex första månader (juli-december 2016) har bland annat 151 nationella utbildare, särskilt

¹³ Basketfund for civil society through DFID, insats 51160104.

¹⁴ Societal Healing and Participatory Governance: Mid-Term Evaluation, March 2017, Insats 51160091.

¹⁵ Indikatorn speglar uppfattningar om risken för att regeringsmakten ska destabiliseras eller avsättas genom icke-konstitutionella eller våldsamma metoder. Rwanda fick i den senast publicerade mätningen från 2015 indexvärdet 44,29 av 100 möjliga, vilket är en uppgång från 2014 då värdet var 36,67. Se <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

¹⁶ Se bland annat Sida Helpdesk on Human Security, "Conflict Analyses for the Great Lakes Region: DRC, Rwanda and Uganda" (Sida augusti 2013).

¹⁷ Societal Healing and Participatory Governance: Mid-Term Evaluation, March 2017, insats 51160091

¹⁸ Education for Sustainable Peace in Rwanda (ESPR), insatsnummer 51160121

utsedda av Rwanda Education Board (REB), kapacitetsutvecklats inom freds- och värdebaserad utbildning för att i sin tur utbilda lärare runt om i hela landet i detta.¹⁹

Genom stöd till lokala civilsamhällesorganisationer via samarbete med organisationen RCN Justice et Democratie bidrar Sverige till att människor fått bättre tillgång till rättvisa genom lokala medlingsprocesser.²⁰ Genom projektet utbildas medlingskommittéer för lokala tvister (Abunzi) exempelvis kring den nya marklagstiftningen, med tonvikt på kvinnors lagstadgade rätt till mark. Under 2016 erhöll samtliga 444 Abunzi i de fem distrikt RCN arbetar utbildning i användning av de av RCN tillhandahållna sk Abunzi Kits, bl a innehållande juridiska formulär och dokument, som normalt medlarna har svårt att få tillgång till. Ett viktigt resultat av detta är stärkt kvalitet och rättssäkerhet i medlingsprocesserna.²¹

Vad avser det sista ledet i strategieresultatet - *ökad respekt för de mänskliga rättigheterna* - visar rapporter från såväl internationella som nationella organisationer på fortsatta inskränkningar i mötes-, förenings- och yttrandefriheten. Den övergripande utvecklingstrenden har under de senaste 10 åren varit negativ, vilket t ex Freedom Index visar. Rwandas värden på de tre skalorna i Freedom Index - Politiska Rättigheter, Medborgerliga Rättigheter respektive Frihet – är alla 6 på en sjugradig skala, vilket är en försämring sedan perioden 2006-2014.²² Arbetet med att stödja medborgerliga och politiska rättigheter försvåras av att det finns få eller inga människorättsorganisationer som kan verka helt oberoende från staten. De bredare stöden som nämns ovan (PPIMA och CSO-fonden) och stöden till RCN och Never Again Rwanda innehåller dock alla verksamhet som har stark bäring på dessa rättigheter.

2.4.2 Förbättrad kvalitet på, och tillgång till, fri och opartisk media, inklusive ett öppet internet

År	
Bedömning av:	2016
Utveckling mot strategieresultatet	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Tillgång till alternativa informationskällor (V-dem Index)	1.59	1.59	N A	2.3
Andel av medborgarna som anser att media (statlig och privat) tjänar alla grupperns intressen	40% (2013)	NA	54%	80%

¹⁹ ESPR Semi Annual Progress Report, insatsnummer 51160121

²⁰ Strengthening Proximity Justice in Rwanda, insats 51160110.

²¹ Strengthening Proximity Justice in Rwanda, 1st Annual Narrative Report, 1st August 2015-31st July 2016, se också utvärdering från tidigare insats 51160017 "Improving the Management of Land by Strengthening the Prevention and Resolution of Land Conflicts in Rwanda", daterad 2015-05-05.

²² Freedom House, Freedom in the World Index 2017,

<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2017>

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Antal fall av brott mot den etiska koden för journalistik behandlad av Mediakommissionen	0	NA	70	(Kvantitativt mål saknas. Målet är att mediakommissionen har kapacitet att behandla ett rimligt antal fall.)

Nya och liberalare medielagar antogs under 2012-2013 och vissa omedelbara effekter av detta kunde skönjas under första tiden efter lagarnas inträde. Det kunde noteras att kvalitén i viss medial rapportering stärktes och att den blev mer kritisk än tidigare. Den 2014 instiftade självreglerande mediakommissionen (Rwanda Media Commission) vågade vid ett par tillfällen utmana politiska beslut. Den tendensen har dock inte fortsatt. Mediakommissionen har inte tillåtits utvecklas i självständig riktning, utan dess ställning har snarare försvagats. I internationella bedömningar såsom Varieties of Democracy (V-Dem, se ovan i tabell) och World Press Freedom Index syns endast svag eller ingen tendens till förbättrad mediefrihet. I den senare fortsätter Rwanda tillhöra den ”svarta gruppen” med rangordning 161 av 180 länder.²³ På den positiva sidan ska understrykas att Rwanda satsar mycket på att stärka människors tillgång till internet. Sammantaget går det dock inte heller inom detta delområde att påstå att det svenska biståndet på ett övergripande nationellt plan bidragit mer än marginellt till utveckling mot strategimålet.

Som nämnts ovan under 2.1 tvingades Sverige i början av 2016 att avsluta det breda medieprogrammet genom IWPR, vilket bl a innehöll stöd till Rwandas mediekommission (RMC), arbete med förändring av Rwanda Broadcasting Authority (RBA) till en public service- myndighet samt stöd till en nationell ungdomsradiostation och flera regionala och lokala radiostationer. Visst stöd till RMC har kunnat fortsätta kanaliseras via One UN Fund. Det har under 2016 bidragit till att kommissionen fortsatt att kunna öka antalet behandlade klagomål. RMC har dock under 2016 stått för stora utmaningar, bl a avseende dess legala status.

Genom ett under senare delen av 2016 inlett samarbete med Sveriges Radio har flera av de övriga aktiviteterna under IWPR-insatsen kunnat återupptas, exempelvis kapacitetsstärkning av RBA:s regionala radiostationer, ungdomskanal och huvudkontor.²⁴

En ytterligare insats inom området är ett samarbete med det svenska medieinstitutet Fojo i syfte att stärka journalistutbildningen vid Rwandas universitet.²⁵ Insatsens start och genomförande blev åtskilligt försenad på grund av dels trög byråkrati vid University of Rwanda, dels flytt av hela journalistutbildningen till andra lokaler. Det har inneburit att Fojo ännu inte kunnat rapportera några resultat på outcome-nivå. Under senare delen av 2016 kom dock Fojos deltagande i utbildningen igång.

²³ Varieties of Democracy innehåller en mängd index och indikatorer. Indikatorn ”Tillgång till alternativa informationskällor” visar en svag uppgång från en låg nivå för Rwanda, se [https://www.v-dem.net/en/Reporters without Borders, World Press Freedom Index 2016](https://www.v-dem.net/en/Reporters%20without%20Borders,%20World%20Press%20Freedom%20Index%202016). Indexvärdet var 54,61 2016, en marginell förbättring jämfört med 2015. Ju lägre värde desto högre grad av pressfrihet. <https://rsf.org/en/ranking>

²⁴ Public Service I praktiken, insats 51160132

²⁵ Fojo Media Institute Project: Capacity Building of the School of Journalism and Communication, University of Rwanda, Insats 51160076

2.4.3 Stärkt kapacitet i det rwandiska samhället att främja jämställdhet och stärka möjligheterna för särskilt kvinnor och flickor att åtnjuta sina mänskliga rättigheter

Bedömning av:	2016
Utveckling mot strategieresultatet	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Andel av Gender Machinery's rekommendationer som antagits av regeringen	50%	NA	NA	90%
Antal ministerier med jämställdhetsbudget som uppfyller kraven på GRB (Gender Responsive Planning and Budgeting)	4	NA	18	18
Antal statliga sektorer med jämställdhetsstrategi	2	NA	5	10

Rwanda har gjort stora framsteg när det gäller kvinnors rättigheter och politiska deltagande. Efter parlamentsvalen i september 2013 är exempelvis 64 % av parlamentarikerna kvinnor och i *World Economic Forum's Global Gender Gap Report 2016* rangordnades Rwanda som nummer fem i världen och det mest jämställda landet i Afrika²⁶. Det höga värdet förklaras helt och hållet av framstegen i g politiskt och ekonomiskt deltagande/inflytande, medan värdena på indikatorerna för utbildning och hälsa/överlevnad fortsätter att ligga lågt

De låga värdena för utbildning och hälsa visar att traditionella strukturer lever kvar som försvårar en utveckling mot att jämställdheten stärks inom alla samhällsområden. Ett av de svåraste problemen är det utbredda könsrelaterade våldet. En surveyundersökning från 2010 visade att 48 % av de rwandiska kvinnorna hade blivit utsatta för fysiskt och sexuellt våld i nära relationer (Rwanda Demographic and Health Survey, 2010). Det höga politiska deltagandet för kvinnor i är i stor utsträckning begränsat till central nivå. På lokal nivå (distrikt, sektor och cell) ligger deltagandet i form av platser i valda församlingar på cirka 30 %, vilket är en garanterad nivå på kvoter. Deltagandet motsvaras heller inte alltid av inflytande då kvinnor generellt sett sällan väljs till de högre beslutsfattande posterna på lokal nivå. Exempelvis är endast 6% av landets borgmästare kvinnor.

De riktade insatserna i insatsportföljen begränsas till stödet genom *One UN Fund* till de fyra institutioner (det s k Gender Machinery) som arbetar för att förbättra och följa upp Rwandas policyer och strategier inom jämställdhetsområdet (Jämställdhetsministeriet, Nationella kvinnorådet, parlamentets kvinnogrupp och myndigheten för uppföljning av jämställdhetspolicyer)²⁷ och till kapacitetsstöd till ett par civilsamhällesorganisationer inom ramen för PPIMA (se ovan).

Stödet genom *One UN Fund* till Gender Machinery har under 2016 lett till ytterligare förstärkning av offentliga institutioners kapacitet att integrera jämställdhet i policyer, strategier och

²⁶ Se <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2016>

²⁷ One UN, insats 51160053.

budget. Exempelvis uppnåddes redan 2016 målet att samtliga ministerier ska presentera och rapportera på jämställdhetsintegrerade budgetar. Planen var att nå målet 2018. Målet har uppnåtts i hög grad genom Jämställdhetsministeriets utbildning av planerings- och budgetansvariga inom ministerier, myndigheter och parlamentet. Gender Machinery arbetar också aktivt för att stärka kvaliteten i kvinnors politiska deltaganden och stärka deltagandet av unga kvinnor i beslutsfattande; det senare genom ett mentorskapsprogram som 2016 hade dygt 2800 deltagare.²⁸

Under slutet av 2016 inleddes en riktad insats med huvudmål att stärka kvalitén på kvinnors politiska deltagande och att minska våldet i nära relationer. Insatsen som genomförs av den svenska organisationen Kvinna till Kvinna har ännu inte presenterat några resultat.²⁹

Det ska understrykas att samtliga pågående insatser under resultat område 3 (se nedan) har som delmål att bidra till kvinnors ekonomiska egenmakt och ökad jämställdhet i samhället.

2.5 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

2.5.1 Ökade möjligheter hos framförallt kvinnor och ungdomar till anständig och produktiv sysselsättning och entreprenörskap

Bedömning av:	2016
Utveckling mot strategieresultatet	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Antal off-farm jobb som skapats	1 704 000	NA	26 378 (inom ramen för NEP)	2 400 000
Andel MA-studenter inom UR-Sweden-programmet som fått jobb efter examen	0 (2013)	NA	96 av 97 (99%)	95%
Antal personer per år som slutför yrkesträning inom NEP	5471 (2015)	5471	22 498 (varav 30% kvinnor)	7000 per år (varav 50% kvinnor)

I landets strategi för ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning (EDPRS II) 2013-2017 anges det ambitiösa målet att skapa 200,000 produktiva jobb per år utanför jordbrukssektorn för att öka produktiviteten och sysselsättningen, framför allt för unga. I den senaste nationella hushållsundersökningen från 2015, hade den största ökningen av jobb skett utanför jordbrukssektorn,

²⁸ Government of Rwanda and One UN Rwanda, Advancing and Sustaining Gender Equality Gains in Rwanda 2017-2018: Joint Programme Bridge Proposal

²⁹ Stöd till "Förbättra kvinnors rättigheter i Rwanda", insats 51160094

252,000 fler individer än förra undersökningen från 2012.³⁰ Ingen ny hushållsundersökning har gjorts sedan förra årets strategirapport, varför jämförbara data inte finns tillgänglig för denna strategirapport. Rwandas första arbetsmarknadskartläggning, vilken genomfördes som en pilot och publicerades i februari 2016, visar på att sysselsättningen utanför jordbrukssektorn fortfarande ökar men att den eventuellt börjar plana ut.³¹

I linje med denna prioritering ger Sverige stöd till det Nationella Sysselsättningsprogrammet (NEP)³² med 100 miljoner kronor 2014-2017. Programmets mål är att höja anställningsbarheten hos arbetskraften samt att skapa fler jobb, särskilt för unga och kvinnor. Efter en initial uppbyggnadsfas tog programmet fart under 2016 och NEP är nu etablerad i alla landets 30 distrikt. NEP har under 2016 bland annat utbildat 22 498 ungdomar och kvinnor (30 %) i yrkestekniska kompetenser som möjliggör anställning eller självsysselsättning inom sektorer som har störst sysselsättningspotential i varje distrikt. Enligt årsrapporten för NEP har programmet bidragit till att minst 26 378 arbetstillfällen skapats i landet.³³ Det finns fortfarande stora utmaningar när det gäller att säkerställa underlag kring hur många jobb som NEP skapar och programmet måste nå ut till kvinnor i större utsträckning. Ambassaden för en aktiv dialog med ansvariga ministerier och myndigheter i syfte att stärka jämställdhetsperspektivet inom programmet och förbättra resultatstyrningen.

Ambassaden finansierar även World Visions program CORE (Creating Off-farm Rwandan Enterprises)³⁴ som syftar till att i landets fattigaste distrikt Nyamasheke och Rusizi stärka kvinnors och ungas möjligheter att övergå från självförsörjande jordbruk till mer produktiva näringar, och därmed öka hushållens aggregerade inkomst. Efter 18 månaders implementering har andelen kvinnor och unga som arbetar mer än 30 timmar i veckan utanför jordbruket ökat med 23,2 % respektive 31,4 %, till totalt 32,5 % respektive 49,5 %. Jordbruket utgör dock fortfarande den huvudsakliga inkomstkällan för majoriteten av befolkningen i projektområdet. Majoriteten av de som driver verksamhet utanför jordbruket är självsysselsatta entreprenörer utan anställda, och endast ett fåtal skapar i dagsläget ytterligare arbetstillfällen genom att ha anställda i sin verksamhet.³⁵

Utöver dessa insatser bidrar också den del av samarbetet med University of Rwanda (UR) som finansieras ur landbudgeten, under benämningen Higher Education and Development (HED), till att öka möjligheten till produktiv sysselsättning och entreprenörskap. I HED inbegrips stödet till samtliga masterprogram vid UR, tillämpad forskning (e-government, geografiska informationssystem och lärandeteknologi) samt innovation. Nästan samtliga av de 97 MA-studenter som utexaminerades läsåret 2015/2016 har fått jobb, enligt resultatrapporteringen från UR.³⁶

³⁰ Integrated Household Living Conditions Survey (EICV4), 2015, Main Indicators Report, p. 91 (Kigali: National Institute of Statistics, Rwanda, 2015)

³¹ Labour Force Survey 2016, National Institute of Statistics Rwanda

³² National Employment Program (NEP), insatsnummer 51160077.

³³ National Employment Programme Rwanda – Annual Narrative Progress Report FY 2015/2016 and Q2 Progress Report FY 2016/2017.

³⁴ World Vision Rwanda CORE Project, insatsnummer 51160078

³⁵ Mid Term Evaluation of the Creating Off-Farm Rwandan Enterprises (CORE) Project, insatsnummer 51160078

³⁶ UR-Sweden Programme for Research, Higher Education and International Advancement, Progress Report 2015-2016

2.5.2 Ökad tillgång till tjänster och stöd, i synnerhet för kvinnor och ungdomar, som förbättrar deras möjligheter att starta och driva kommersiella verksamheter

Bedömning av:	År
Utveckling mot strategieresultatet	2016
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2015	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Antal mikro- och småföretag per år drivna av ungdomar eller kvinnor som fått tillgång till finansiering	7484	7484	17 358	10 000 årligen
Antal personer med aktiva SACCO-konton (inom AFR-insatsen)	0	0	N A	146 250 (varav 87 780 kvinnor, 2020)
Andel av förmånstagare inom CORE-insatsen som har positiv inställning till lån från formella finansiella institutioner	44,3 %	44,3 %	56,3 %	80,3 %

Utvecklingen av den privata sektorn har varit positiv under de senaste åren. Antalet mikroföretag ökade från 110 000 till 140 000 mellan 2011 och 2014 och antalet medelstora företag ökade med 30 % upp till 10 000 företag 2014³⁷. Också tillgång till finansiella tjänster ökade markant: 89 % av befolkningen (87 % kvinnor, 91 % män) använder någon typ av finansiell tjänst (upp från 72 % år 2012) medan 68 % använder formella finansiella tjänster (inklusive sparkooperativ)³⁸. Speciellt användandet av mobila tjänster har ökat i landet, och efterfrågan på mer diversifierade tjänster har ökat. Största delen av befolkningen är dock fortfarande utan den service de behöver för att starta och utveckla sin affärsverksamhet. Ett exempel är att endast 4 % har kunnat ta ett banklån och användandet av försäkringar eller långtidssparande är fortfarande mycket lågt.

NEP inkluderar olika typer av stöd och finansiella instrument till låginkomsttagare, särskilt unga och kvinnor som annars inte har möjlighet att få marknadsmässiga lån eller stöd, för att öka deras förutsättningar att starta egen affärsverksamhet. Inom ramen för programmet kan unga och kvinnor få tillgång till stöd att utveckla sin affärsplan genom lokala affärsrådgivare, och därigenom öka möjligheterna till lån, till exempel genom lokala lån- och sparkooperativ (SACCOs). 2016 rapporterades att NEP etablerat 816 lokala affärsrådgivare i hela landet och att 17,358 presenterade affärsplaner hade fått stöd inom ramen för programmet, vilket är långt över målet (10,000).

Sverige stödjer också organisationen Access to Finance Rwanda (AFR)³⁹ och dess program för bättre tillgång till och användning av finansiella tjänster för låginkomsttagare (inklusive sparande, lån, försäkring och pension) och har som målsättning att minst 60 procent av förmånstagare är kvinnor. Då

³⁷ Establishment Census 2014, National Institute of Statistics of Rwanda (2015)

³⁸ FINSCOPE Survey 2016

³⁹ Access to Finance (AFR) Phase 2, 51160108

programmet hade en längre startsträcka än väntat under 2016, har i dagsläget inga konkreta resultat ännu rapporterats.

Det ovan nämnda CORE-projektet inkluderar också aktiviteter för ökad tillgång till formella finansiella tjänster för kvinnor och unga i projektområdet. Enligt projektets halvtidsutvärdering har inställningen till möjligheten att erhålla lån från formella finansiella institutioner förbättrats sedan projektets start. Förmånstagare anser, i högre utsträckning än icke-förmånstagare, att det är lätt/mindre svårt att få lån från formella institutioner, och lånsökningar från kvinnor har ökat med 82,7 % (Nyamasheke) respektive 61,7 % (Rusizi). Motsvarande siffror för unga är 63,2 % respektive 40,6 %.⁴⁰ Andelen förmånstagare som slutligen beviljades lån är dock fortsatt relativt låg (24 % för kvinnor och 8 % för unga). Det är även värt att notera att en förhållandevis liten andel av de som fick lån ansökte om dessa för att utöka sina inkomstbringande aktiviteter utanför jordbruket. Majoriteten förvärvade lån används snarare för hälsorelaterade tjänster och skolvigter. Detta visar på att fortsatta ansträngningar är nödvändiga för att öka finansiell inkludering ytterligare. Särskilt nämns behovet av fortsatt utbildning och kapacitetsutveckling för finansiell hantering kopplat till lån och krediter, och utveckling av affärsplaner.⁴¹

2.5.3 Stärkt konkurrenskraft hos producenter och leverantörer av varor och tjänster

År	2016
Bedömning av:	
Utveckling mot strategieresultatet	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångsläge 2015	Utfall 2015	Utfall 2016	Mål 2019
Antal småjordbrukare med tillgång till förbättrade finansiella tjänster (inom AFR-insatsen)	0		N A	470 000 (varav 282 000 kvinnor, 2020)
Antal avtal (partnerships)upprättade mellan finansiella institutioner, leverantörer av insatsvaror och uppköpare inom ramen för AFR-insatsen	0		N A	8
Antal icke-jordbruksbaserade värdekedjor som utvecklats inom ramen för CORE-insatsen	0	0	1	4

För att stärka konkurrenskraften hos producenter och leverantörer, betonas i strategin vikten av utveckling av värdekedjor, ökad regional integration, sänkta icke-tariffära handelshinder och stärkta institutioner inom handelsområdet som möjliga ingångar för svenskt stöd. AFR-insatsen som presenteras ovan bedöms bidra till resultatet genom stöd för tillgång och utnyttjande av finansiering

⁴⁰ Mid Term Evaluation of the Creation Off-Farm Rwandan Enterprises (CORE) Project, insatsnummer 51160078

⁴¹ Mid Term Evaluation of the Creation Off-Farm Rwandan Enterprises (CORE) Project, insatsnummer 51160078

inom värdekedjor som har stor potential att skapa sysselsättning, samt stärka den privata sektorn genom ökad tillgång på finansiella tjänster generellt.

Likaså arbetar World Vision Rwanda för att utveckla och stärka lokala värdekedjor, och en stor andel av målgruppen för CORE är engagerad i informell gränshandel med DRK och Burundi. En målsättning i projektet är att identifiera ett antal centrala värdekedjor i projektområdet, och etablera och/eller stärka länkarna mellan de olika aktörerna i kedjan. Vidare utbildas entreprenörer i förädlingsprocesser, med målsättningen att skapa en starkt koppling mellan producent, leverantör och slutmarknad. Denna komponent har dock visat sig vara en utmaning, och projektets årsrapport identifierar detta som ett kritiskt område där stärkt partnerskap med kompetenta utbildare och andra nyckelaktörer krävs för att uppnå resultat.⁴²

Det regionala stödet till Trade Mark East Africa (TMEA) som hanterats inom ramen för Sidas regionala strategi, bidrar till att uppnå resultat för stärkt konkurrenskraft även i de bilaterala strategierna, såsom strategin för Rwanda. Ambassaden i Kigali sitter med i Rwandas styrgrupp för TMEA, vilket ger insyn i arbetet och möjlighet för policydialog och påverkansarbete. Ambassaden har under året undersökt olika alternativ för att ytterligare stärka bidraget till detta resultat. En möjlighet är att ge bilateralt stöd till TMEA, företrädesvis inom ramen för det regionala avtalet, förutsatt att det tas beslut om en nästa fas med svensk regional finansiering. Andra alternativ är att stärka upp komponenter i befintliga insatser, såsom CORE och AFR eller att stödja andra initiativ som kan bidra till resultatet.

2.5.4 Stärkta förutsättningar hos aktörer, såsom arbetsmarknadens parter och andra, att verka för rättigheter på arbetsmarknaden

Bedömning av:	År	2016
Utveckling mot strategieresultatet		
Insatsportföljens genomförande		

Under 2016 har ambassaden arbetet intensivt med att identifiera möjliga insatser på området och en kartläggning och analys för detta syfte har utförts. Dialog har förts med relevanta ministerier, aktörer i den privata sektorn, centrala fackförbund, samt med ILO. I dialogen framkom att regeringen tillsammans med arbetsmarknadens parter och ILO under 2016 inledde ett arbete med att ta fram en nationellstrategi för "Decent Work". En viktig slutsats är att en planerad insats kring rättigheter på arbetsmarknaden måste knytas till genomförandet av denna strategi och vara utformad så att den inkluderar den informella ekonomin för att på så sätt nå låginkomsttagare och småföretagare. En utmaning har varit att identifiera en potentiell partner med adekvat kapacitet. Ambassaden har nu nära dialog med ILO i syfte att ta fram ett projektförslag som kan bidra till rättigheter på arbetsmarknaden med fokus på relevant målgrupper och aktörer. Ambassaden har också analyserat möjligheterna till synergier och integrering med andra insatser såsom CORE och NEP.

⁴² CORE Annual Project Management Report, insatsnummer 51160078

3. Synergier med andra svenska strategier

Utbetalt belopp inom andra anslagsposter som gick till landet/regionen 2016:	62,7 MSEK
Humanitära insatser, ap. 1	5 MSEK
Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället, ap. 5	8,7 MSEK
Forskningssamarbete, ap. 32	49 MSEK
Garantier	0

Synergier finns särskilt med strategin för DR Kongo, för strategin för regionalt samarbete i Afrika och för strategin för forskningssamarbete. Samarbetet med University of Rwanda bidrar till resultat både inom Rwanda-strategin (särskilt resultat 1 inom stödområde 3) och strategin för forskningssamarbete och delfinansieras också ur budgeten för Rwanda-strategin.

Under 2016 fortsatte arbetet med att tillsammans med ambassaden i Kinshasa undersöka möjligheter för gemensamma insatser (som båda finansierar) och stärkt samordning särskilt inom området konfliktförebyggande och försoning, inklusive stärkande av gränsöverskridande handel som ett led i detta. Inom det senare området finns synergier också med den regionala strategin konkretiserat inte minst i stödet till Trade Mark East Africa (se ovan under 2.5.3).

I enlighet med strategins betoning av vikten av att se situationen i Rwanda ur ett regionalt perspektiv, och att bidra till fred och försoning genom gränsöverskridande program, stödjer Sverige ett projekt för dialog mellan fredsaktörer och beslutsfattare i Rwanda, Burundi och östra DR Kongo. Projektets första fas som avslutades 2016 har skapat lokala och regionala mötesplatser för diskussion och debatt kring etniska stereotyper och misstron mellan olika grupper och länder. Målet är att försöka förmå ett antal nyckelaktörer i regionen att aktivt börja arbeta för fred.⁴³

4. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör 34%	Sveriges andel av totala biståndet utgör 1,4%
Givargemensam samarbetsstrategi: gemensam strategi saknas. 15 givare arbetar utifrån den arbetsfördelning som beslutades 2013 av den rwandiska regeringen.	Status på EU-gemensamprogrammering: Låg aktivitet v g gemensamprogrammering. Diskussion fördes under 2016 inom ramen för EUs biståndssamordning, men i o m Brexit svalnade intresset avsevärt. UK är den klart största bilaterala givaren bland de endast 5 MS som ger bistånd till Rwanda.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: Världsbanken, USA, Globala Fonden, EU, Storbritannien	Sverige är den 12:e störste givaren Av EU MS är Sverige den 5:e störste givaren

⁴³ Cross-border Dialogue for Peace in the Great Lakes Region, phase II, insats 51160126.

5. Lärdomar och rekommendationer

Redan förra året drogs lärdomen att svårigheterna i genomförandet av insatser som syftar till att stärka oberoende media och det civila samhällets kapacitet som påtryckare och opinionsbildare att valet av samarbetspartner måste göras med mycket stor omsorg. I samtliga insatser där ambassaden mött problem har genomföraren varit internationella aktörer och det råder ingen tvekan om att Rwandas regering granskar och kontrollerar dessa extra noggrant. För att kunna verka i landet måste dessa aktörer registrera sig och registreringsprocessen kan självfallet användas av ansvarig myndighet för att välja vilka man vill och inte vill ska genomföra sin verksamhet. En slutsats är att, givet den politiska situationen, måste ambassaden för att uppnå resultat enligt strategin vara noga med att informera och i vissa fall t o m konsultera den rwandiska regeringen vid stöd till det civila samhället. Detta visade sig framgångsrikt i exempelvis fallet Kvinna till Kvinna. En slutsats utifrån dessa erfarenheter är att den balansgång mellan samarbete med staten och stöd till det civila samhället som strategin föreskriver, i ett land som Rwanda kräver att strategigenomförandet innehåller en tydlig riskberedskap. Den kan innebära situationer där beslut måste fattas efter nära samråd mellan UM och Sida.

Jämställdhet och miljö & klimat är båda huvudsakliga strategieresultat, men också perspektiv som ska integreras i insatsportföljen i sin helhet. Under 2016 nåddes målet att minst 16% av den totalt utbetalda volymen ska avse insatser med jämställdhet som ett huvudmål. Även målet att minst 7,5% av volymen för insatser inom sk produktiva sektorer ska avse insatser med jämställdhet som huvudsyfte uppnåddes. Målet vad gäller integrering av ett miljö- och klimatperspektiv i insatser i andra sektorer än miljö uppnåddes dock inte. Det låga utfallet 2016 (10% av antalet insatser) gör att målet för 2017 och framåt kommer att ses över för att göras mer realistiskt.

6. Implikationer för förändringar av innevarande strategi

För att öka möjligheterna att uppnå resultaten under stödområde 1 (miljö, klimat, resiliens) görs en särskild satsning på området. Under 2016 utbetalades endast 12 miljoner SEK till totalt två insatser under resultatområdet. Under 2017 kommer två beredningar inom området att genomföras. För resultatuppfyllelse kommer också Sida-garanti som alternativ finansieringsform att prövas. För närvarande pågår beredning av en garantiinsats för förnyelsebar energi.

Omställningen kommer att med nödvändighet innebära en relativ minskning av medelstilldelningen till de andra två stödområdena, särskilt stödområde 2, demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Det området stod för cirka 50% av budgeten 2016. Den utökade totalbudgeten 2017 från 175 till 200 MSEK gör dock att områdets insatsportfölj inte kommer att påverkas av förändringen.